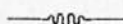

OMLADINA

Glasilo narodno-radikalnega dijaštva.

Izhaja enkrat na mesec ter stane za celo leto K 4.—; za dijake K 2-40; posamezna številka 40 vin. — **Dopisi** naj se blagovole pošiljati uredništvu najkasneje do 20. vsakega meseca v Ljubljano na Strmo pot št. 4. — Le frankovana pisma se prejemajo. — **Upravišтво** je v tiskarni J. Blasnika naslednikov v Ljubljani, Breg št. 12.

Leto I.

Ljubljana, meseca julija 1904.

Štev. 4.

Vsebina: Uvodnik. — Slovenskim abiturijentom in akademikom. — Naroden ali klerikalen? — Koroško šolstvo. — Učiteljsko osebje na trgovskih šolah. — Pogum (Konec). — Izjava akademikov narodno-radikalnega mišljenja slovenski javnosti. — Listek. — Listnica urednika.

Ljubljana, 1. malega srpana 1904.

Veselje je stopilo v dijaške vrste. Življenje v tujini je končano in vsak se pripravlja, da mu da čimpreje slovo. Oni konstantni čut, ki dijaku v dnu duše dokazuje, kako globoko mu je v srcu domovina, se umika veselemu pričakovanju. Tuji prah otresa od sebe in se hoče okopati v krasotah pa tudi v napakah domovine. Prepričan je, da ga čaka neštevilno razočaranj, a nihče mu ne ubrani, da ne bi navdušen pohitel nazaj. Študent pa, ki lahko o sebi ponosen trdi, da ima še nade in ideale, ne pride domov, da bi se cinično smehljaj onim, ki se z malimi uspehi trudijo, in da bi se košatil s svojo s tujim blatom ometano obleko: tudi on prihaja domov, da si ne pomladi le duše v domačem vzduhu, ampak da že zdaj po malem vrača, kar mu je posodila zaupna domovina. Delati hoče.

Eden prvih nemških šolnikov in dober poznavatelj nemškega dijaštva piše, da je za nemškega dijaka sicer prav interesantno, če je jeden prvih predmetov, ki jih obdelujejo satirični listi — saj vsakdo nima časti, da bi bil karikiran — pa vendar naj bi se dijak sramoval, da je zanj značilni znak — razsekani obraz zabuhlega pijanca. Prav vabljivo bi bilo za nas plagirati ta opomin za Slovence. Ne zapiramo oči spoznanju, da uživa dijak tako v inteligenci slovenski kakor v ljudstvu minimalen ugled, tem bolj ko se ga drži odij, da ni izbral črne suknje.

Danes pa lahko trdimo, da se slovensko dijaštvo dviga, da polagoma spoznava, da niso dijaška leta doba norosti, ampak da smo v važni prehodni dobi, ko se imamo pripravljati in izobraževati in ko tudi lahko že nekaj delamo. Ne visoka politika in strankarska strast, ampak narodno-socijalno delo je akcijsko polje za dijaka; to je njegov opravke o počitnicah.

Slovensko dijaštvo je za počitniško delo že precej organizovano. »Adrija«, »Korotan«, »Bodočnost« in »Prosveta« imajo nalogo vzbujati narodno zavest in ljudstvo izobražati. Podpirati hočejo vsa narodna podjetja, ustanavljati ljudske knjižnice ali pa v tem smislu reformovati že obstoječe, prirejati hočejo po možnosti predavanja, nuditi narodu osobito v eksponiranih krajih zabave z narodno in vzgojevalno tendenco. Vsak dijak bodi član organizacije in ji posveti moči; v njej naj spopolnjuje sebe in potegne za sabo pasivne sile k delu.

Poleg tega pa si poišči vsak posameznik primeren delokrog. Od nekdaj se že menda daje dijaku začetkom počitnic dobri nauk, »naj gre med narod«, pa dozdej ni bilo videti mnogo uspeha; to pa gotovo zato, ker so ti nasveti vedno čisto splošni. Naslednje naj bo par konkretnih nasvetov. Umljivo je, da pri veliki različnosti razmer in položajev ne morejo biti popolni.

Predpogoj uspešnosti vsakega socialnega dela je delo na nas samih: vsak mora biti v resnici sam tak, za kakoršnega se izdaja in kakoršne hoče imeti druge. Če ljudstvo vidi, da je poučujoči sam cinik, ki mu ni nič sveto, najmanj pa lastne besede, mora vse skupaj smatrati za komedijo. Nasprotje med teorijo in prakso v tem pogledu je strup. Torej predno učiš druge, reformuj sebe!

Obširen delokrog je vsakomur odprt v rodbini. Skrbimo, da postanejo vsi člani rodbine čim popolnejši. Ves daljni sorodstveni krog imamo lahko v evidenci. Pazi naj se, da otroci vsled nevednosti starišev ne zaidejo v nemško šolo. Dosledno izvrševanje gesla »Svoji k svojim« je hvaležna naloga. Priporočali bi jo osobito našim študentkam. Vse kar je v domačiji tujega, se mora po možnosti odpraviti. Izdelki, kjer si zaslužijo slovenski ljudje, ali iz katerih vlečejo dobiček narodna društva, ne smejo v nobeni slovenski hiši manjkati. Naši ljudje naj hodijo v slovenske denarne zavode. Spomnimo jih na gada, ki smo si ga vzredili v kranjski hranilnici. Ko pa realizujemo »Svoji k svojim«, skrbimo tudi, da kdo narodnosti ne zlorablja z zanikernim blagom.

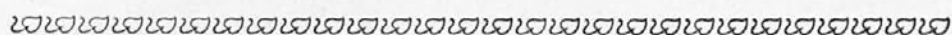
Vsakdo delaj v svoji občini! Naše občine so danes vse prej, kot vzorne. Niti izbrani upravitelji, še manj pa volilci ne umevajo dovolj nalog in važnosti občine. Tu more že dijak pomagati s poukom in idejo. To pa le, če je natančno proučil razmere. Zberimo si zato vse pomembne posameznosti in izdelajmo statistično sliko občine. Najzmožnejši morajo voditi občine. Občina bodi narodna od uradne uloge na višjo oblast do zadnjega napisa. Izobrazba dijaka, ki pozna razmere občine, zadošča, da nastopa kot pomočnik in vodi kontrolo.

Vsakdo skušaj oživiti, ustanoviti ali modernizovati društva v svojem okraju. Pri občini izposluj knjižnico ali pa pripravi z agitacijo in poukom tla za knjižico, ki jo oskrbi ferijalno društvo. Tudi s predavanji more dijak izobražati ljudstvo. Predavanja so ali pogovor ali samogovor. Prvo bo za dijaka najuspešnejše, a biti mora dobro pripravljen. Pogoj predavanju je dobro znanje predmeta in poznanje izobražnega stanja poslušalcev. Če predava tujec, ima dijak agitacijo pri ljudstvu, predavatelja pa mora o

razmerah dobro informirati. Sami le v najugodnejših položajih nastopajmo kot govorniki.

Dijak je lahko močna opora šolstvu, ko razklada ljudstvu njegov pomen. Z učiteljem bodita bratska sodelavca. Srednješolec in akademik sta tovariša: naj se slednji varuje napolniti prvega s cinizmom. V narodno-eksponiranih krajih naj pazi, da se mladina ne potuji, povsod pa, da se ne desidealizuje.

Različni položaji nakladajo dijaku še premnogo drugih sličnih nalog. Če bo v tem smislu delal kot posameznik in pa v svoji ferijalni organizaciji — potem se ni bati, da ne postane sodba o slovenskem dijaštvu med našim narodom ugodna.

Slovenskim abiturijentom in akademikom.

15. mal. srpana se vrši v Ljubljani prvi občni zbor ferij. akad. društva »Prosvete«. Poleg formalnih poročil in volitev se vrše pri istem tri predavanja. Da se pokaže slovenskemu dijaštvu prava smer slovanske vzajemnosti in dokaže, da je vse ono, o čemer pri nas še akademično razpravljamo, že dejstvo pri severnih bratih, kjer je poljudno delo jeden največjih kulturnih faktorjev, bosta predavala tovariša: Ing. C. M. Dvořák o poljudnem delovanju češkega dijaštva in phil. Stanislav Grabowski o poljskem dijaštvu (v hrvatskem jeziku). Te dve predavanji nam pokažeta tudi smer in zistem, po katerem deluje severoslovansko dijaštvo. Dalje bo predaval podstarosta ljubljanskega »Sokola« g. dr. Vladimir Ravnihar o sokolstvu, ki naj bi postalo tudi pri nas najvažnejši činitelj za narodno zavest in izobrazbo.

Pripravljalni odbor bo predložil občnemu zboru načrt na podlagi direktiv, ki so jih sprejeli na dunajskem sestanku člani ferijalnih društev »Adrije«, »Bodočnosti«, »Korotana« in »Prosvete« dne 18. junija t. l.

Delovanje naj obstoja pred vsem v tem: 1.) da si nabavi društvo potrebno strokovno literaturo poljudnega dela in stem poda članom priliko, da isto preštudirajo; 2.) da posluje odsek za dijaško samopomoč, ki obstaja največ v tem, da se pospešuje naraščaj slovenskega dijaštva in daje pojasnila glede študij in podpor; 3.) da započne društvo v zvezi z zgoraj omenjenimi ferijalnimi društvi samostojno narodno statistiko slovenskih manjšin; 4.) da izda v isti zvezi vseslovenski kolek v prid obrambnim društvom in prevzame tozadevno agitacijo in razpečevanje; 5.) da se vrše predpriprave za zistematična predavanja tako med ljudstvom kakor tudi med dijaštvom; 6.) da nabiramo knjige, jih sortiramo po provizoričnem vodniku in ustanavljamo male potujoče knjižnice; 7.) da zbiramo nove in stare, narodne in gospodarske liste ter jih širimo med narod; 8.) da se pospešuje prirejanje narodnih veselic in zabav kot jako dobro vzgojevalno sredstvo, osobito v narodno-eksponiranih krajih.

Na tak način hoče biti »Prosveta« ob počitnicah duševno središče slovenskega dijaštva; tako ga hoče usposabljaati za narodno in sicer pred vsem za poljudno delo, kar je njen prvi in kardinalni namen. S tem smo ji določili prve smeri delovanja.

Podpisani odbor vabi vse one resne akademike in abiturijente, ki se zanimajo za poljudno delo, osobito pa one, ki ne uvidevajo le potrebe dijaškega duševnega središča tudi med počitnicami in nujnost ljudskega izobraževanja, ampak imajo tudi **voljo, pogum in vstrajnost** delovati na ta način za napredek in svobodo našega naroda, da vstopijo v društvo.

Pripravljalni odbor sprejema člane in daje vsa potrebna pojasnila. (Naslov: Pripravljalni odbor »Prosvete«, Ljubljana, Rimska cesta št. 9. vr. 3.)

V Ljubljani, 1. malega srpana 1904.

stud. jur. **Josip Lavrenčič**,
tajnik.

cand. med. vet. **Adolf Ribnikar**,
predsednik.

~~~~~

G. Ž.

Naroden ali klerikalen?

Do malega vse slovensko javno življenje obvladujeta dve struji: k delu nas kliče narodna ideja, ob enem pa napenja klerikalizem vse moči. Čisto naravno je, da stoji narodno vprašanje tako v ospredju; saj se Slovenci pravzaprav šele zbudamo. Naše moči so napete za obrambo narodnosti, zato pa je čuden in nezdrav pojav, da najde narodnemu boju tuja struja — klerikalizem pri nas toliko tal.

Čeravno pa je od teh dveh momentov odvisen skoro vsak pojav v našem javnem življenju, vlada v njihovem medsebojnem razmerju velika nejasnost. Narodna ideja pa stremljenje klerikalizma se pri nas tako mešajo in prepletajo, da ni nenavadno, če slišimo, da je v klerikalizmu — pri nas ga, da zasejejo drugo nejasnost, radi imenujejo katolicizem — rešitev naroda, da je klerikalizem prvi cilj, da povzdigne Slovenstvo. Take gorostasne trditve, katerim dober del Slovencev verjame, so posledica klerikalne politike, ki trosi nejasnost, ker ve, da klerikalizem s svojimi, narodnim idealom tujimi smotri, ne bo mogel prospevati v narodu, ko leta uvidi, da nima klerikalizem z narodnoeksistenčno borbo v bistvu nič opraviti. V pričujočem članku se omejimo jedino na to, da konstatujemo popolno raznorodnost klerikalizma in nacijonalizma, da sta si tujca po izviru in cilju in da sta pri tej razno-bitnosti, če se srečata, nezdržljiva.

Narod in katoliška cerkev imata svojo politiško individualnost t. j. imata svojo politiko. Bistvo politike — stremljenje po moči — je v sebičnosti in sicer, da se loči od individualne sebičnosti, — v kolektivni sebičnosti, ko išče posameznik v koristi svoje skupine korist zase.

Narodna politika hoče povzdigniti moč naroda, njegovo kulturno in gospodarsko silo. V roki naroda hoče združiti vso politiško moč. Vsestranska neodvisnost naroda ji je ideal. Usoda vsake izven naroda stoječe politične osebe mu je relevantna le z njegovega egoistnega stališča: tako tudi usoda države, ki ji pripada, in usoda cerkve.

Danes ne bomo preiskovali, kako je cerkev — nekdanj idealna skupina enako verujočih — v teku stoletij svojega obstanka postala ne le za politiko upoštevanja vreden faktor, ampak samostojno delujoča politiška oseba. Tudi ne bomo danes kritično motrili, ali ni cerkev v trenutku, ko je postala politiška oseba, ki se poslužuje vseh sredstev politike, katera je po svojem bistvu sebična, stopila v nasprotje s svojim nesebičnim jedrom — z religijo. Trdimo samo in tega nihče, ki le malo pogleda v svetovno in cerkveno zgodovino in premotri katoliško cerkev po celem svetu, danes tajil ne bo: da ima katoliška cerkev svojo politiko. Dobiti hoče v svojo roko politično moč. Katoliški cerkvi bistvena je ločitev v hierarhijo in lajike. Hierarhija je reprezentant cerkve. Njena moč je identična z močjo cerkve. Moč hierarhije povzdigniti je cilj klerikalizma. V roke hierarhije združiti vse sile, — in najsi so še tako materijelne — ki delujejo v življenju družbe, za tem stremi klerikalizem. Ker pa za istim ciljem stremi država, oziroma če ni nacijska, vsak narod, mora priti s klerikalizmom v konflikt. Klerikalizem in nacijskizem sta si po izviru, torej tudi po smotru različna: nacijskizem hoče, da ostane vsa moč v rokah naroda samega, klerikalizem pa jo hoče predati nositelju cerkve, **jednemu** stanu v družbi, ki pa je po svoji organizaciji potegnjena iz naroda. Že tu je sedaj alternativa: naroden ali klerikalen?

Dalo pa bi se misliti, da si dve čisto raznorodni ideji dasta vsaj združiti v kak kompromis, tem bolj, ker je narodni politiki mnogo na povzdigi npravnosti, ki ima zvezo z religijo, ta pa s cerkvijo. Mimogrede pa lahko rečemo, da ni religija dobro spravljena v politikujoči cerkvi: z materijalnimi sredstvi se religija ne da ubijati in vzgajati. Nekdanj namen cerkvi, je danes religija čisto evidentno sredstvo klerikalne politike. Med narodnimi in klerikalnimi cilji pa ni možen kompromis: 1.) Klerikalizem je kozmopolitična struja, torej ravno nasprotna narodu; 2.) narod ne sme deliti svoje moči s faktorji, ki stoje izven njega. Že vsake možnosti vplivanja od zunaj se brani.

Trdi se mnogokrat, da na Slovenskem klerikalizma ni, da imamo neko specifično slovensko »katoliško-narodno« strujo. V resnici pa ima ta struja vse znake klerikalizma: Tudi pri nas hoče klerus imeti v rokah vso moč. On hoče regulirati našo kulturo, celo gospodarsko bi se rad osvojil. O naših političnih zadevah se hodi po svet — k papežu v Rim in v sinode na Dunaj. — Duhovnik ima državljansko pravico se umešavati v politiko. Ko pa stopa v politično areno, mora prenesti vse udarce, ki so v obče v navadi pri politiki. Njegov stan ga vendar ne imunizira, pač pa njemu gradi gotove meje. Če najdeš v naši »katoliško-narodni« stranki tudi posvetnjake, ni to noben dokaz, da stranka ni klerikalna, kajti njena organizacija je identična

s cerkveno organizacijo in posvetnjak, ki je istih idej s klerikalizmom, jo lahko »vodi«, pa je odvisen od mnenja pravega vodje, cerkvenega predstojnika.

Organizacija cerkve, kjer so pod istim glavarjem razne narodnosti, sploh narodna biti ne more, ž njo tudi ne klerikalizem. Kakor sploh politične struje takò se klerikalizem veže z onim, ki mu more več koristiti. Kakor podpira drugod tu aristokrate, tam se gerira demokrata, pobija republiko, podpira Francijo, pušča Irca na cedilu, a pomaga vsakemu proti Rusiji, nastopa proti Nemčiji, podpira »Drang nach Osten« na Balkanu, tako tudi pri nas Kohn, Napotnik in Nagl nemškutarijo, Jeglič pa je Slovenec, čeravno zadnji pastirski list na Nemce kaže, kako sitno mu je v tej poziciji.

Dokler se klerikalizem z narodom bori za politično moč, je njegov notranji nasprotnik. Če je narod zmagal, je zanj klerikalizem kakor vnanja velemoč. Naš narod si noče deliti moči z vnanjimi silami. Sam hoče določati, kakšno kulturo si vzame, svojo gospodarsko silo pa deli le s svojimi deli, z razredi.

Klerikalizem pa ni naš nasprotnik le s stališča, na katero smo se danes omejili, nasprotnik nam je s stališča kulture in religije, ki jo je degradiral med sredstva, nasprotnik tudi s stališča naše slovanske ideje, ki edina omejuje naš nacijonalizem.

~~~~~

Š. A.

Koroško šolstvo.

(Dopis iz Koroškega.)

Popotniku ki popotuje z domoljubnim srcem po takozvani slovenski Koroški, se napolni duša z žalostjo in gnjevom. Vnanje lice — popolnoma nemško. Če nosiš malo boljšo obleko, done ti na uho nemški pozdravi, a isti narod govori doma slovensko. Milo se ti stori, ko čuješ slovenske mladeniče peti nemški, heilati s plavico na prsih, medseboj pa občujejo še slovenski. V celi gorenji Koroški ni zavednega kraja. Celo duhovniki so se umaknili v zatišje največ vsled nemškutarske krščansko-socijalne politike Podgorca, kateremu je menda podlegel tudi dr. Brejc. Delavni poslanec Grafenauer stopa s pozorišča.

Od smrti mons. A. Einspielerja, pa tudi že izza odstopa Gabrona in Legata smo silno nazadovali. Res je, da v prvi vrsti manjka voditeljev, a mogočen vzrok nazadovanju je brezbržnost ljudstva za slovenščino. Ta pa izvira iz našega šolstva.

Slovenskih ljudskih šol štejemo na Koroškem troje — pred 40 leti jih je bilo nad 30! — in sicer: enorazrednica na Jezerskem, privatna »Narodna šola« v Št. Rupertu pri Velikovcu in šola pri Št. Jakobu v Rožni dolini. Ta občina je po zaslugi župnika M. Ražuna najbolj narodna, pa

tudi nemškutarskim in vladnim šikanam najbolj izpostavljena. Razveljavljene so občinske volitve in slovenska šola se bo morala razdeliti.

Ostale šole so čisto nemške ali »utrakvistične.« Prve po mestih in trgih so že dosegle svoj namen. Ponemčile so kar še ni bilo polno nemškega duha. Druge izgledajo kot nekaka koncesija Slovencem. Razmetane pa so po deželi brez načrta in praktičnega smotra, tako da je celo Palli, deželnemu šolskemu nadzorniku, ušla beseda, da so utrakvistične šole le za priučenje nemščine tu kot neka provizorična prva stopnja germanizacije. Svojo ponemčevalno ulogo vrše izborno. Nemci jih čuvajo in hvalijo na vse pretege. Ponemčevalni proces pa se vrši nekako tako-le: Otrok, ko vstopi v 1. oddelek I. razreda, zna seveda le materinščino. Celotni Nemci morajo to vpoštevati. Uče jih brati in pisati po nekem davno zastarelem abecedniku z nemškim naslovom. Sklanjatve, sprege slovenske se sploh v »utrakvističnih« šolah ne jemlje; saj je učitelji navadno sami ne znajo, ker na celovškem učiteljskem slovenščina ni obligatna. Ta »slovenski« pouk traja prvo leto, ponekod samo prvi tečaj. Z mrzlično naglico želi učitelj skončati »slovensko« tvarino, da napoči čas poučevanja v nemščini. **Na utrakvističnih šolah je slovenščina Nemcem le neizogibno sredstvo k naučenju nemščine!**

V drugem oddelku se že oddaljuje nemškutarsko srce učiteljevo. Računstvo v slovenščini preneha ravno tako i petje, ki je poprej obsegalo morda 2 točki: »Mlado jagnje« in »Kovač«. Odslej se poje nemški in sicer pred vsem nacionalne pesmi n. pr. »Vom Tal bis an die Gletscherwand tönt deutsches Lied durchs Kärntnerland«, »Der Gott der Eisen wachsen liess«, »Deutsches« in »Bismarcklied«. Ubogi otroci ne umejo pesmi in ne vedo, da sebi pojo smrtnico, nemškutarskim učiteljem pa se smeje srce peklenškega veselja. Navedem le zabaven primer, kako malo umevajo otroci nemščine, kakor mi je povedal prijatelj: V ponemčevalnici je sedel 4 leta, pa ni vedel, kaj je to »Vater unser«, pa tudi ne kaj to »Bitti-draus« (Bitte herausgehen zu dürfen). Tako se godi večini. O slovenski sklanji in spregi nima nihče pojma, nemško pa mora znati. Zato ni čuda, če tudi zavednejši Slovenci lažje in rajše čitajo nemške knjige kot slovenske. Namen ponemčevanja je že skoro dosežen. V drugem letu se že moli nemško in podučuje vse nemški razun verouka. Župnikov, ki bi imeli pogum pri tej priliki vlitii nekaj narodnega čuta otrokom v srce, ni več. Kar vlada Podgorc, ni možno duhovščine več hvaliti. Pred kratkim sem zvedel od odličnega rodoljuba, da delujejo ali so vsaj narodni zapadno od Beljaka do Šmohorja in zapadnega konca kanalske doline le še 3 oziroma 4 duhovniki. Vsi drugi so brezbrizni ali celo odpadniki n. pr. župnika v Vratih in Ukvah. Na Spodnjem Koroškem je malo bolje, pa ne, kakor bi imelo biti. Ražunov ni veliko!

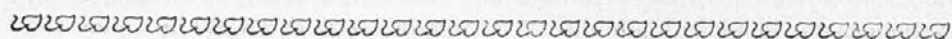
Slovenski otrok pride v II. razred. Vse nemško. Učitelju ni treba znati besedice slovenski. Tu se na »utrakvistni« šoli nastavljajo najhujši nemškutariji, dostikrat tudi rojeni Nemci. Tu zve otrok, kdo so Nemci, slavijo mu nemški narod, zgodovino, šege in navade. O Slovencih se govori zaničljivo, o Hrvatih, da so umazani tatovi, Čehi da kradejo, Rusi da so barbarski pijanci! Rusko-japonska vojna jim je danes lepa prilika za to. Otroku se

ubije v glavo spoštovanje do nemštva, zaničevanje do slovenstva. Že več let se v 2. in 3. razredu slovenščine ne podučuje, kakor se je to vršilo nekdanj. Navdušeni stariši naj bi po možnosti nadomestili doma, drugače se mora otrok potujčiti.

Učiteljem se v Korotanu splošno ne godi slabo. Boljša je plača in manj otrok kot na Kranjskem. Kdor se odlikuje v zatiranju Slovenstva, dobi nagrado od Südmarke ali Schulvereina. Učitelji tekmujejo, kdo bo iztrgal več ljubezni do materinega jezika otrokom iz srca. Schulverein razpošilja knjige, če jih le kak učitelj zaprosi, poleg tega znatne denarne doneske. Prejemnikov ne objavi. Da izgledajo uspehi večji in kraji čisto nemški, zabičavajo otrokom, da morajo boljše oblečene ljudi pozdravljati nemški. Na Strmcu sem moral neko deklico dolgo nagovarjati, da je odgovorila slovenski, potem pa je ubožica stekla k tovarišicam pa jim vsa srečna pripovedovala, da tudi gospodje »mainjejo slovenje.« Navadno otrok ni spraviti do slovenskega odgovora, ker se boje denunciacije na učitelja. Slovenski učitelj je tu pravi mučenik. Le malokdo more vstrajati. Večina odide na Štajersko. Koliko je moral pretrpeti sivolasi Eller na Zilji pri Beljaku. Na okrajni učiteljski konferenci bi ga bili ven vrgli s klicem »Vaterlandsverräter« da ni sam odšel. Ljudstvo je čisto zmešano. Čudno je, da v nasprotju s Kranjsko tu največ vpliva nemčurski učitelj, — slovenski seveda ne, — župniki prav malo ali nič. Največji hujskači so nadzorniki. Že lani je »Slov. Prehled« navedel besede nadzornika Gobanca napram šolskim otrokom v Velikovcu: »Deutsch müsst ihr sprechen; deutsch ist fein, ist nobel, windisch ist bäurisch, ist schiech!« Glavni zagovornik ponemčevalnic je dež. nadzornik Palla.

Ko po dolgem trudu izstopi otrok iz šole, ne ve ali je tič ali miš. Slovenski je srečno pozabil, nemščine se ni priučil. Praktičnega ne ve nič. Nekateri študirajo dalje, pa tudi tu napenja učitelj vse moči, da mu vstvari novo nemško dušo. Stariši so navadno zadovoljni da sinu ni treba obiskovati dveh slovenskih ur na teden. Malone vsak se pogubi. Domov prišedši je že ljut janičar. Na učiteljsišču že prva leta navadno odpadejo. Taki so besnejši kot Nemci, kjer se še včasih najde poštenjak. Čudež je, da je vkljub vsem zaviram še toliko slovenskih srednješolcev. Tako jih je na celovski gimnaziji 17%, na beljaški 7%, na realki je komaj 10 slovenskih dijakov, približno toliko tudi na Št. Pavelski gimnaziji. — V primeri s številom Slovencev (33%) res malo, a za te razmere vendar mnogo. Na srednjih šolah se mora dijak prva štiri leta iz nemščine učiti slovensko slovnico čisto na novo, šele na višji gimnaziji se začne pouk v materinščini. Zato pa mora požreti pikre opazke svojih nemških kolegov o svoji domovini. Z dvojno mero se meri. Denuncijacij mrgoli. Beljaški dijaki so bili po nemških listih razupiti 1.) radi izleta v Brnco, kjer so tamburali pozvani po župniku Bergmannu; 2.) radi »agitacije« v Spodnjih Borovljah je bil jeden kar z imenom denunciran; 3.) ker govore med sabo slovenski! A niti denunciacije niti pozivi na Nemce, naj se Slovence bojkotira s tem, da se jim vzame hrano in instrukcije, niso pomagali. Pravičnost je zmagala.

Važnost slovenskih šol so spoznali rodoljubi in ustanovili »Učiteljski Dom«, ki naj skrbi, da se uzgoje slovenski učitelji. Podpiranci študirajo v Mariboru. Odkar ima stvar v rokah Podgorc je opaziti nazadovanje. — Vesel pojav je ustanovitev »Korotana«. Naj bi sledilo mlado društvo načelom pri nas edino možne narodno-radikalne struje. Z veseljem zaznajemo, da so z malo izjemo vsi koroški akademiki zapustili »Danico«. Ne bojte se napadov! V odločnosti se kaže značaj akademika. Vi boste enkrat vodili narod, od Vas bo odvisno, ali bo šlo koroško Slovenstvo pod krščansko socialnim praporom Podgorčevim v nemško pest ali se bo razvijalo čvrsto pod narodno-radikalno egido. Morda ima Podgorc zmožnosti za ekonomo, za slovenskega političnega vodjo pa človek, ki je ponovno, celo pred mladino zatajil svojo narodnost, ni! in naj ga ščiti tudi ljubljanski »Slovenec«. Volitev Vam menda ne bo teška!

Učiteljsko osebje na trgovskih šolah.

• Slovenska trgovska akademija v Ljubljani se bliža uresničenju. Silne so težave in zapreke, ki zavlačujejo in ovirajo oživetvorjenje tega prekoristnega zavoda. Največ preglavic dela ustanoviteljem trgovske akademije pomanjkanje porabnih učnih močij. Štejemo si v dolžnost, da opozorimo slovensko dijaštvo na nove, ugodne eksistence, ki se mu na tem zavodu odpirajo. Saj je objednem tudi za zavod sam naravnost življenskega pomena, da se nam posreči v bližnji bodočnosti vsa učna mesta zasesti z domačimi, strokovno izobraženimi močmi. V naslednjem podajamo nekoliko informacij o tem, kako se doseže usposobljenost za učitelja na trgovskih višjih in nižjih šolah.

Ločiti moramo pred vsem dvoje skupin:

Prva skupina obsega za višje trgovske šole n. pr. akademije: knjigovodstvo, dopisovanje in pisarniška dela, potem trgovsko računanje in politično aritmetiko ter nauk o narodnem gospodarstvu, finančno vedo, trgovsko i menično pravo; za nižje, t. j. dvoletne trgovske šole iste predmete, samo v manjšem obsegu.

K preskušnji o sposobnosti za učiteljstvo I. skupine se pripušča prosilce navadno le, če so dovršili nižje štiri razrede srednjih šol (gimnazije, realke) in višjo trgovsko šolo (akademijo) ter izkažejo pisarniško prakso v trgovini z blagom oziroma v bančnem zavodu in sicer štiriletno prakso za kandidate učiteljstva na višjih in triletno za one na nižjih trgovskih šolah.

Druga skupina obsega za višje trgovske šole trgovski zemljepis in nauk o blagu, za nižje tudi te predmete, seve v manjšem obsegu, ter prirodopis in prirodoslovje (elemente fizike in kemije).

K preskušnji se pripušča prosilce za učiteljstvo na višjih trgovskih šolah tedaj, če so ali: 1. obiskovali kemično-strokovno šolo na tehniki, napravili II. državni izpit ter kolokvirali iz mikroskopije in iz nauka o blagu

ali 2. dovršili modroslovne nauke na vseučilišču, se izobrazili kemikom ter kolokvirali iz mikroskopije, nauka o blagu in kemične ter mehanične tehnologije.

Malo manjše so zahteve pri kandidatih za učiteljstvo na nižjih trgovskih šolah; dopušča se 1. absolvente kemično-tehničnega oddelka višjih obrtnih šol ali pa višje strokovne šole za kemične obrte na tehnološkem obrtnem muzeju, ako imajo triletno prakso; 2. slušatelje visokih šol, ki izkažejo zadostne študije iz naravoslovnih ter zemljepisnih strok; 3. učitelje občnih ljudskih šol, ki imajo spričevalo sposobnosti za občne ljudske šole.

Izpit se deli v domače naloge, v klavzurni izpit, v ustmeni izpit in v poskusno predavanje; slednje naj izkaže pedagoško sposobnost kandidata in odpade pri tistih, ki so že podučevali.

Izpit obsega poleg preje navedenih predmetov tudi učni jezik; zahteve glede strokovnih predmetov so natančno označene v ukazih c. kr. ministerstva za bogočastje in uk izdanih dne 25. septembra 1892 št. 18.309 in 5. avg. 1899 št. 20.345; isto glede učnega jezika; izpit iz tega predmeta odpade pri kandidatih vsposobljenih za poduk na ljudskih ali srednjih šolah.

Minister za bogočastje in uk pripušča izjemoma tudi take prosilce, ki ne odgovarjajo vsem preje navedenim zahtevam, k preskušnji, naj bo že za višje ali nižje trgovske šole, ako dokažejo, da so vsled visoke splošne in strokovne naobrazbe zadostno kvalifikovani.

Naj govorim še o dopolnilnih preskušnjah, in sicer najprvo o onih za višje trgovske šole: pri kandidatih, aprobeiranih za dvorazredne trgovske šole, obsega v I. skupini tri klavzurne naloge ter ustmeni izpit, v II. skupini klavzurno nalogo, praktična dela v laboratoriju in ustmeni izpit iz nauka o blagu ter klavzurni in ustmeni izpit iz trgovskega zemljepisa. Prosilci, ki imajo spričevalo o sposobnosti za poduk v naravoslovnih ali zemljepisnih strokah na srednjih šolah, delajo izpit ali le iz nauka o blagu ali le iz trgovskega zemljepisa ali iz obeh, kakor hočejo.

Dopolnilno preskušnjo za nižje trgovske šole se dovoli učiteljem meščanskih šol in učiteljskim kandidatom za gimnazije in realke, ako so vsposobljeni za poduk v naravoslovnih predmetih; ona obsega po jedno klavzurno nalogo in en ustmen izpit iz trgovskega zemljepisa in nauka v blagu.

~~~~~

Ellen Key:

Pogum.

(Konec).

Brez poguma ne moremo sovražiti, še manj pa ljubiti. Brez poguma ne moremo resnici živeti, niti zanjo umreti. Imejmo pogum in uvideli bomo, da vživamo pravzaprav mnogo več sreče in svobode, kakor smo mislili.

Saj nismo v resnici tako neusmiljeni, niti tako neumni, nismo tako malenkostni ali pa neplemeniti, kakor se kažemo, le bojazljivi smo mnogo

bolj, kot si sami mislimo. Iz gole bojzljivosti trpinčimo, tlačimo, prikrajšujemo svojega bližnjega na njegovih pravicah.

Premagajmo bojzljivost — in življenje bo vzcvetelo od vstvarjajočih sil, ki bodo postale proste, smehljalo se bo gorke dobrohotnosti, ki bo prevečala vse naše ravnanje, zažarelo od pristrčne simpatije, ki bo iskala izraz v krepkem, energičnem delovanju, našlo bo novo, bogato vsebino v mislih in čutih, ki bodo veren izraz naše duše.

Doslej neznane posebnosti vstvarile bodo bogato raznoličnost, neprestano menjavanje, kjer je bilo doslej le duhomorno uboštvo in popolna stagnacija. Življenska energija se bo potisočerala, ko se povspnemo do tega, da nastopamo pogumno! Če bi se upali braniti prepričanje, ki smo si ga priborili, ne pa onega, ki smo ga izgubili, zastopati nazore, ki jih v resnici imamo, ne pa onih, h katerim se nikdar nismo priznavali, ceniti svoje lastne skušnje, dasi se razlikujejo od skušenj, ki so si jih pridobili naši najožji somišljeniki! Če bi se drznili vstrajati v dvomih, če tudi pri drugih vidimo gotovost, nasprotno pa ohranili si prepričanje, dasiravno drugim vzbujajo dvome! Če bi se ne bali odkritosrčno priznati zasluge naših nasprotnikov in napake naših prijateljev! Če bi bili radodarni z zaupanjem, pa skopi z obsojanjem! Če bi ponižno priznali, kar nam je neznano, toda s ponosom se sklicevali na gotovost, ki smo si jo pridobili! Če bi se drznili z lastnimi sredstvi urediti si življenje tako, kakor se nam samim prav zdi, uživati, kakor nam lastni ukus vелеva in če bi se privadili tudi drugim v tem oziru puščati popolno svobodo! Če bi uvaževali motive, čeravno smo prisiljeni napadati nazore same, in pobijali mnenja onih, ki jih sicer kot osebe visoko spoštujemo! Če bi bili pripravljeni vsaki stranki obrniti hrbet — razun svoji lastni!

In slednjič: Če bi se vendar enkrat upali našo bojzljivost nazivljati z njenim pravim imenom, ne pa vedno označevati je kot spoštovanje, skromnost, čut za skupnost, zmernost, obzirnost in taktnost!

Čisto novo življenje bi se nam odprlo!

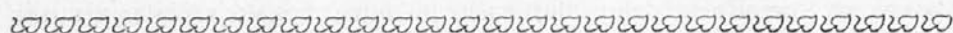
Odkrito občevanje bi stopilo na mesto maskarade: izmenjavali bi nazore mesto, da se lovimo za besedami ali pa cepimo dlake; golo prikimavanje bi se umaknilo samostojnemu delu, falzifikacija spoznanju resničnega mnenja, odločevala bi lastna skušnja ne pa konvencionalno mnenje. Skratka: Imeli bi svobodo, mesto, da se nas kakor sedaj razvrsti v staje, vlaga v škatlje, zaznamuje z etiketami, sortira po predalih, uvršča v kataloge, razdeli v kategorije in vtakne v uniforme.

Utegnil bi pa ugovarjati kak altruist: »Ali se ne bo samovoljnost preveč šopirila, če zaduši pogum vsako obzirnost?«

Ali ni ravno bojzljivec neusmiljen? Ali ne potrebujemo poguma, če hočemo biti poštene? Ali ni svoboda predpogoj resnične udanosti? Ali more biti kdo drug plemenit kot tak, ki ima srečo, da je samostojen?

Oznanjevalec nesebičnosti je moral iti v smrt, ker je imel pogum, da je ostal samoten, pogum, da je raztrgal okove svoje dobe, pogum, da je veroval v svobodo!

Potem pač ne more biti nasprotja med zapovedjo, ki velevala, da drugim vse storimo, kar si sami želimo in med posledicami poguma. Ta zapoved je celo — z drugega stališča — ona večna misel, ki je izražena v izreku velikega Helena: »Verujte, da je sreča v svobodi in svoboda v pogumu.«

Izjava akademikov narodno-radikalnega mišljenja slovenski javnosti.

Težko nam je stopiti pred slovensko javnost in poročati o novem cepljenju slovenskega dijaštva, ki se je zbiralo do sedaj v akademično-tehničnem društvu »Triglav« v Gradcu, ker vlada obče mnenje, da bi morali Slovenci v tujini nastopati složno. Za slogom smo gotovo tudi mi, pa to za pravo, dejansko slogom, a ne za tako na papirju, ki je le pesek v oči slovenski javnosti. V društvu, kjer se ovira prosto gibanje in vsako uspešno delovanje, ni sloga. Razdružiti tako društvo, to je odcepiti vse one moči, ki so zmožne in zajedno voljne poprijeti se resnega dela, ter jih združiti v novo celoto, se ne pravi kršiti sloga, ampak rešiti in privesti delavne moči k resnemu delu.

Akademična mladina v tujem mestu, kjer se pripravlja za bodoče delovanje med narodom, mora imeti v akademickem društvu torišče, v katerem se člani medsebojno spoznavajo, izobražujejo ter spodbujajo k delu. Imeti morajo tudi vsi člani iste pravice in dolžnosti in kar je glavno, vladati mora med njimi odkritosrčnost in kolegijalnost, a ne osebna mržnja. Te misli so nas vodile pri vstopu v društvo, te misli so nas združile v društvu samem. V svrhu skupnega izobraževanja se je po našem prizadevanju ustanovil v »Triglavu« znanstveni klub. Pričakovati bi bilo, da bode želo naše prizadevanje od strani vseh društvenikov priznanje, in da bode društvo ki neguje in podpira druge, mogoče manj važne klube, podpiralo tembolj ta važni pokret v svojem področju. Toda mesto priznanja ali kake podpore našla se je v društvu celo večina, ki se je trudila direktno preprečiti vsako delovanje omenjenega kluba.

V teh razmerah morali ste nastati dve nasprotujoči si stranki, ki bi pa vendar lahko shajali druga poleg druge, da veljajo določbe društvenih pravil in poslovnika za obe v isti meri. Le-te pa je večina tolmačila in zavijala nam manjšini v škodo, nam prizadjala krivico za krivico in nas slednjič potisnila moralno iz društva.

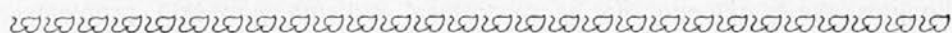
Po izstopu iz društva smo pač pričakovali, da se uvidi v »Triglavu« samem nepravilno postopanje napram nam ter se skuša poravnati celo zadevo. Ko se pa to ni zgodilo, smo bili mi — uverjeni, da dosežemo svoje smotre le potom društva in da je društvo »Triglav« po svojem geslu in, ako se dá pravilom in poslovniku popolna veljava, res torišče, ki ima vse lastnosti in vsa sredstva za doseg gornjih smotrov — za zopetni

vstop, ako se nam dajo garancije za svobodno gibanje v društvu in pa zadoščenje za storjene nam krivice.

Stopili smo tozadevno v dogovor z odborom društva »Triglav«, ki pa je naše skromne pogoje kratkomalo odklonil.

Ker nam je tako vstop v »Triglav« zabranjen in ker čutimo potrebo društva, sklenili smo akademiki narodno-radikalnega mišljenja ustanoviti si v Gradcu novo ognjišče. *Sabljani*

(Sledi 37 podpisov.)

Listek.

Novo akad. društvo v Gradcu. Narodno radikalno dijaštvo si snuje v Gradcu svoje ognjišče. Stori to v silobranu. Bilo je vedno mnenja, da pomeni pri malem številu slovenskih akademikov v Gradcu vsako cepljenje slabitev in da je v »Triglavu« prostor za vse neklerikalno dijaštvo. Hotelo je društvu z mirnim delom, s klubi in predavanji dati notranje vsebine. A varalo se je. Liberalci so jih iztirali iz društva. Sredstva, ki so se rabila od strani večine, so take nravi, da so sramotna za krivce, žalostna za vse Slovence. Mi jih danes zakrijemo s plaščem usmiljenja. Radikalcem se je očitalo, da hočejo tradicije starodavnega »Triglava« uničiti. Te tradicije so po mnenju sedanjega odbora kranjski liberalizem in menzure. Zgodovina »Triglava« pove, da to društvo ni bilo kranjsko-liberalno in da se ni sabljalo s Slovenci. To so nesrečni plagijati po obeh Savah: od dunajske so pobrali sedanji Triglavci liberalno strast, od ljubljanske po med slovenske kontrahaže. Ne glede na to, kako stališče kdo zavzema glede »častnih afer«, bi ga radi poznali, ki se ne smehlja ko čuje vodjo »Triglava« ob pritrjevanju liberalcev reči na občnem zboru: »Koliko se v »Triglavu« dela, kažejo zlomljene sablje. Sabljanje uri duh in blaži (!) srce!« — Gorke simpatije vsega radikalnega dijaštva spremljajo graške radikalce. Naj jim po težkih bojih in grdi napadih zacvete novo življenje v mladem društvu v znamenju dela!

Jugoslovanski dijaški kongres in umetniška izložba v Beogradu. Letos je sto let, odkar je Črni Jurij začel veliki boj srbskega naroda za osvobodjenje. Srbi so bili izmed vseh balkanskih narodov prvi, ki so dosegli svobodo in s svojimi uspehi podprli in vabili k enakemu koraku ostale zaslužjene Slované. Nima torej le srbska omladina vzroka dovolj, da proslavlja stogodišnjico svobode, tudi drugi Jugoslovani in ž njimi mi Slovenci jo smemo obhajati. Svobodni in močni balkanski Slovani so naša mogočna opora. Vabilo srbskega dijaštva najde vsprejemljivih tal pri Slovencih.

21. rožnika sta prišla v Ljubljano kot odposlanca srbske omladine Ljubomir Nešić, pravnik, in Gliša Elezović, modroslovec, povabit slovensko dijaštvo na kongres v Beograd in slovenske umetnike na razstavo,

ki naj se istočasno otvori. Ob stoletnici osvobojenja iz barbarstva bo praznik jugoslovanske kulture. Krasna ideja! Vsakemu ujedinenju Jugoslovancev je pogoj in predstraža kulturno zboljšanje. Brez dvoma je že danes, da bodo slovenski umetniki na časten način zastopali slovensko kulturo.

Ljubljanski akademiki so srbska odposlanca pristrčno sprejeli. Podali so jim vse potrebne informacije. Srbi so naprosili »Slovenijo« kot prvo slov. akad. društvo, da prevzame vse potrebno delo za kongres, in »Vesno« kot dijaško pa tudi edino umetniško društvo slovensko, da oskrbi aranžma slovenskega dela umetniške razstave. Obe društvi sta nalogo sprejeli. Glede kongresa se je sklenilo, da ne bo reševal nobenih političskih problemov, ampak da se mu postavi težišče v spoznavanje položaja Jugoslovancev. Informacija in menjavanje idej bo torej pravi smoter kongresa. Predavalo se bo 1.) o ulogi Slovencev v Jugoslovanstvu, 2.) o kulturnem, gospodarskem, političnem položaju našega naroda, 3.) o narodno-socijalnem delu dijaštva. Kongres se vrši med 10. in 20. kimovcem. »Slovenija« je izbrala na zadnjem občnem zboru »Odbor za jugoslovanski kongres« Slovenija, ki je za vse informacije na razpolago (naslov: Ljubljana, Strmi pot, 4). Tudi »Vesna« se je že poprijela dela z vso energijo. Svojo za isti čas projektovano razstavo v Ljubljani je lojalno preložila in prevzela težko nalogo priredbe slovenske razstave v Beogradu. — Slov. abiturijente in akademike pozivljamo, da se začno takoj pripravljati, da v večjem številu posetimo balkanske brate!

Shod čeških in slovenskih akademikov, spojen z narodno slavnostjo priredi dne 6. in 7. avgusta t. l. v Bovcu v Julijskih alpah »Češko-slovenski akad. plan. krožek v Pragi.« Slavnost se vrši po raznoterem programu v korist prve akademične koče, koju gradi krožek z velikimi stroški pod Mangartom na goriški strani. — Shod in slavnost obetata biti velika, ker je prijavilo razun večjega števila čeških akademikov svoj prihod tudi več odličnih čeških gospa in gospodov.

Ker je upati, da se slovenski akademiki vdeležo tega shoda, malega odmeva vsedijaške slavnosti v Pragi v kar največjem številu, prosi odbor, da blagovolijo akademiki, abiturijentje in drugi vdeležniki že prej naznaniti svoj prihod podpisanim prirediteljem, da bi mogli vsem pravočasno preskrbeti prenočišča. Podrobnejši program objavimo v listih.

Priglasje sprejemata in dajeta potrebne informacije: Do 8. julija: I. U. C. Viktor Dvorský, Praga II, Lipová ul. 14. Od 8. julija dalje: I. U. C. Julijan Pavliček, Bovec, Primorsko.

Odbor „Č.-slov. akad. plan. krožka.“

Sokolska slavnost. Poleg severnega brata, ki se je razvil v orjaka, je slovenski »Sokol« močno zaostal. Vendar je mnogo izvršil za probujenje naroda. Manjkalo je voditeljev, ki bi se posvetili razširjanju sokolske ideje. Slavnost, ki se vrši ta mesec v Ljubljani, bo za nas gotovo nedozirnega pomena. Jedro sokolstva, ki ga je vstvaril dr. Murnik, se bo razširilo. Spoznali bomo na svojih čeških gostih sokolstvo, njegov pomen za dušo in telo, za značaj, njegov nrvni in narodni vpliv. Sokolstvo je uteleseni naci-

jonalizem, njegovo delo socijalno. In dijaštvo? Pomanjkanje sokolskih voditeljev kaže, da si ni bilo in ni svesto svoje naloge v sokolstvu. Telovadba v srednjih šolah, kateri manjka zveze z visoko idejo, ni najboljša priprava. Zato se mora akademik s podvojeno močjo seznanjati z idejo sokolstva, ki zahteva temeljitih študij, in stopiti v telovadnico, kjer le more. Naj bi sokolska slavnost vzbudila v vsem dijaštvu sokolski duh, da ne bô le od daleč gledalo in kritikovalo, ampak se resno pripravilo za svojo nalogo v sokolstvu.

Izobraževalno delo „Slovenije“. V prvi polovici rožnika so se vršila predavanja tov. phil. Janka Vidovic-a: »Razmere na Koroškem« Poljaka phil. Tadeusz-a Grabowskega: »Mesijanistična literatura poljska od l. 1831. in tov. Adolf Ribnikar-ja: »Načrt počitniškega dela«. Kot priprava na počitniško delo sta se sklicala še posebej dva shoda, katerih so se udeležili člani »Adrije«, »Bodočnosti«, »Korotana« in »Prosvete«. Slovensko dijaštvo se je pri svoji počitniški organizaciji odločilo za lokalni princip, da se izogne vsaki nepraktičnosti, ki izide iz nepoznanja razmer. Vendar pa se mu je zdelo potrebno, da se, predno preide k delu, seznani medsebojno o svojih razmerah, da se postavi kar možno enoten program dela, ki se naj spopolni po idejah in izkušnjah, ki jih ima vse slovensko dijaštvo. Ferijalna sestanka sta v tem pogledu krasno uspela in ni ga bilo med nami, ki ne bi bil nesel domov nekaj novih misli in načrtov, pa tudi trdne volje do dela. V.

Et haec olim meminisse iuvabit. Vestnim kronistom nam je tudi beležiti o enoletnem življenju dunajske »Sava«. Da se ne pozabi, ponavljamo tukaj iz oklica tega društva v avli dunajskega vseučilišča, da proglaša »Sava« »agitacijo za akademika kot nečastno.« Vkljub temu sama agituje. Za način te agitacije, ki je naperjena seveda na »Slovenijo«, je značilna točka iz oklica savanskega po listih, da se je porodila »Sava« tedaj, ko se je večina slov. dijaštva »podala na stezo, ki sicer po ovinkih, pa vendar dosledno pelje v naročje reakcionarnosti.« Poslušaj Savane par trenutkov in »Slovenija« je naslikana kot papeževa ekspozitura. Da imajo radikalci tajno zvezo s klerikalno stranko, smo že parkrat zvedeli. Govoriti vedoma neresnico, je nečastno agitačno sredstvo, to naj blagovoli akad. društvo »Sava« svojim članom dopovedati. Programa društvo nima, ker mu je oseba vodje kranjskoliberalne in goriškoliberalne stranke edino merodajna. Vendar je karakteristično v oklicu, ki je določil temelj društvu, in katerega citujemo: »Vse opomine starih in mladih reformatorjev, zahtevajočih od dijaštva »pozitivnega dela«, zavračamo. — »V našem društvu se hočemo za časa svojega akademištva navduševati (!) za idejo svobode.« Isti oklic obeta večno zvestobo liberalni stranki.

»Danica« obhaja svojo desetletnico. Obeta si, da bo »to slavlje res pravi triumf katoliške misli med slovenskim dijaštvom.« Nade ne stanejo nič, vendar ni težko spoznati, da je klerikalna, popred od samih nasprotniških napak živeča struja nastopila zaslužno rakovo pot s sumljivo naglico. Iz »daničnega« manifesta navajamo zaradi njegove kurioznosti le en stavek: »Ideja katoliška mora prešiniti vse katoliške narode slovanske, ker žalostne

razmere nam kažejo, da se po drugi poti ne moremo zblížati — —“ Iz kolegijalnosti nočemo dati stavku atributa, ki bi mu ga po zaslugi prisodili. Katolicizem nas veže z Nemci in Italijani ravno tako kot n. pr. s Čehi in različnost konfesij, h katerim se priznavajo Slovani smo do „daničarske“ desetletnice smatrale za ločilen moment med njimi, kar pa ne more biti res, ker „Danica“ priporoča s stališča slovanske vzajemnosti „katoliško idejo.“ Še imenitnejše kolumbovo jajce za zblížanje Slovanov pa najde „Danica,“ če umevamo pod „katoliško idejo“ — klerikalizem. Duševni oče „Danice“ Mahnič tudi pride gledat svojo zvesto hčerko. — Zarudela je oni dan pojemajoča lučka graške klerikalne „Zarje“ togote nad radikalci. Opozorila nas je na svoj obstanek s herostratskim činom: ves njen oklic na abiturijente je en sam insult na osebno čast narodno-radikalnih akademikov, katere slika kot grde neznčajne hinavce. Če kdo nič drugega od svojih kolegov povedati ne more, pač ni vreden odgovora. Še manj ga je vreden neki »tovariš« v »Zori«, ki zastoj skuša blatiti naš značaj. Pravijo, da ljudje, ki menjavajo uzore in nazore, kakor staro obleko, najbolj kriče o značaju.

Graški rektorat in ljubljanski občinski svet. Da se darovalcu pri daru stavljajo pogoji, s katerimi se ga hoče ponižati, se pač malokje zgodi. Graški rektorat si je nekaj takega dovolil. Ljubljanski občinski svet mu je dal že odgovor. Nato je rektorat objavil nekaj statistike iz »Freitisch«, s katero je hotel dokazati, da Slovenci prejemajo preveč in da so pri tem še tako nesramni, da hočejo darovati s slovenskimi pobotnicami. Mi nimamo upogleda v statistike, da bi mogli rektoratu slediti. V dvojem pa moremo že danes rektifikovati številke, kar moremo iz privatne ankete dokazati: 1.) da mnogo Slovencev dobiva znamke za »Freitisch« šele izza prejšnjega meseca, 2.) in pa to povdarjamo: Slovenci dobivajo po največ 10, malokdo do 15 znamk. Nemci pa 25 — 30! To spopolnjenje že stavlja rektoratovo statistiko 2 do 3 krat nižje. Slovenski dijaki ne bodo stvari več spustili iz oči.

Popravki. V 2. številki, čitaj na strani 22. vrsta 16.: osredotočimo mesto točimo, na strani 29. vrsta 28. četrti stan mesto dan. V 3. številki, čitaj na strani 33.: vrsta 8. kakim mesto takim, vrsta 14. izpade prva vejica, stran 34.: vrsta 5. ker mesto kar, vrsta 10. meče polena, vrsta 25. krinka mesto krivda; 6. vrsta od spodaj se začni: narodu. Drobno delo, ki —, na strani 40. se glasi 5. vrsta: Statistika opazuje naravo in človeško družbo. Znanosti o naravi je važen...

~~~~~

Listnica urednika.

A. Z. v Lj.: Drugič! — G. J. P. v P.: Zaradi pomanjkanja prostora skraćeno. — »Spomini iz Prage« g. R. pridejo iz istega razloga drugič.